

# ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

*Борак А.*

*Науковий керівник – доц Розумович О. А.*

## КОНЦЕПЦІЯ “СРОДНОЇ” ПРАЦІ В ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ Г. СКОВОРОДИ

Метою мого дослідження є філософські погляди Г. Сковороди, якого називають “українським Сократом”. Особливий інтерес становить концепція “сродної” праці як людського способу життєдіяльності. Філософ висунув ідею перетворення праці із засобу до життя в найпершу життєву потребу і найвищу насолоду.

Світ, як говорив Григорій Сковорода, ніби великий годинниковий механізм, всі частини якого споріднені між собою і кожна виконує свою обов'язкову необхідну “рідну” роль. І людина повинна зрозуміти себе, пізнати цю свою роль і виконувати її якісно, щоб весь механізм працював справно. Коли людина знаходить себе, своє місце серед деталей цього живого механізму, досконалої біологічної вселенської конструкції, вона пізнає свою природу, своє єство, своє призначення і відчуває найбільше щастя бути частиною всеосяжного божого або людського промислу, бути частиною Всесвіту. Без пізнання себе вона приречена на вічні блукання в тумані зі своїм нікому не потрібним вузликом. [6]

Григорій Савич Сковорода – великий філософ і богослов, перший самостійний філософ на землях України. Г. Сковорода був високоосвіченою людиною, обізнаною з творчістю багатьох західноєвропейських філософів, письменників та вчених різних епох та країн. Зрозуміло, він мав своїх попередників Платона та Августина, як і будь-який інший філософ, спирався на ідейно-теоретичний ґрунт минулого. Однак цей матеріал критично переробив і використав відповідно до завдань свого часу і потреб своєї філософської концепції.

У філософському вченні Г. Сковороди, як мені здається, найсильнішою, яскравою і важливою для сучасності є теза про щастя людини і людства загалом. Суть щастя філософ пов'язує зі способом життя самої людини. Найбільш повно ця суть розкривається через вислів

Сократа: “... Інший живе для того, щоб їсти, а я – їм для того, щоб жити...” – яким Сковорода відкриває свій трактат “Ікона Алквіадська”. Своім розумінням щастя Г. Сковорода ніби захищає людську “природу” від примітивного її зведення до споживання і користі. Сам він обрав такий спосіб життя, який, з його слів, допомагав йому “не жити краще”, а “бути краще”. Прагнення “бути краще” він пов'язував з поняттям “чистої совісті”: “Краще годину чесно жити, чим поганить цілий день” [2]. Найбільшої глибини теза про щастя досягає тоді, коли Г. Сковорода визначає саму суть “чесного життя” і “чистої совісті”. Вона розкривається через трудову діяльність людини. У філософа не всяка праця веде до чесного життя і чистої совісті. У нього праця – це не обов'язок, не борг, не примушення (як суспільство вважає сьогодні), а, навпаки, вільний потяг людини. Процес праці розглядається як насолода і відчуття щастя навіть незалежно від його результатів. Такій праці Сковорода дає визначення “сродної”. Розділення людей, що займаються “сродною” і “несродною” працею – це і є найглибша думка, на яку можна опиратися при розв'язанні сучасних проблем людства. [1; с. 240] Добробут суспільного життя людей заснований на праці. “Звідки ж народиться і візьметься праця, якщо немає охоти і старань? Де ж взяти охоту без природи? Природа є матір охоти... Охота сильніша від неволі. Природа запалює до діла й укріплює працю, роблячи її солодкою.” У цьому контексті принцип “пізнай себе” виявляється у пізнанні своїх природних схильностей до певного виду діяльності, свого справжнього покликання, яке має природну основу і вдосконалюється відповідним вихованням “наукою і практикою”. [5; с. 41]

Смисл концепції Г. Сковороди про “сродну” працю як засіб забезпечення щастя і справжньої насолоди життям полягає у тому, що праця за покликанням, праця як реалізація творчих здібностей, обдарувань і талантів справді є внутрішньою потребою і приносить вищу насолоду. “Сродна праця – це найсолодша в світі річ.” “Роби те, до чого народжений.” “Хто

добре запалився, той добре почав, а добре почати – це наполовину завершити.” – саме так характеризував сродну працю сам мандрівний філософ. [3]

В байці “Орел і черепаха” теж звучить подібний мотив.

На дубі, що похилився до води, сидів Орел, а поблизу Черепаха проповідувала своїй братії:

— Гори воно вогнем оте літання! Покійна наша прабаба, дай боже їй царство небесне, згинула, як видно з переказів, за те, що почала вчитися в Орла сеї гиблої науки. Сам Люципер таке вигадав!..

— Слухай-но, дурепо! — обірвав її проповідь Орел.— Не тому загинула премудра твоя прабаба, що літала, а тому, що взялася не за свою справу. Літати не гірше, ніж повзати.

Сила: Прагнення насолоди і слави багатьох збиває у протиприродний стан. Се тим шкідливіше для них буває, чим більша така невідповідність. І зовсім небагатьох мати зродила, приміром, до філософії і доброславного життя. [4]

Обґрунтування потреби людини в сродній праці є одним із найважливіших висновків концепції сродності. Згідно з твердженням Сковороди, сродна праця є водночас і потребою людського тіла, і потребою духовною, оскільки вона звеселяє дух, приносить задоволення і насолоду. [1; с. 242]

Отже, однією з основних ознак сродної праці є те, що вона приносить людині насолоду не своїми наслідками, винагородою чи славою, а самим процесом її. “Бог зробив потрібне нам неважким, а важке — непотрібним”. Іншими словами, все, що нам потрібно, дається легко.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Філософія Григорія Сковороди (українською мовою) – К.: “Наукова думка”, 1976
2. Григорій Сковорода: Сад пісень (вибрані твори) – К.: “Веселка”, 1972
3. <https://dovidka.biz.ua/aforizmi-skovorodi-pro-pratsyu/>
4. <http://scovoroda.info/stories.php?page=13>
5. Григорій Сковорода: Повне зібрання творів – К.: “Наукова думка”, 1972
6. <https://svitoch.in.ua/353-vse-shcho-nam-potribno-dayetsya-lehko.html>

*Вараніцька А.*

*Науковий керівник – доц. Штонь О. П.*

### СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МЕТАФОР У ПРОЗОВИХ ТВОРАХ ВАСИЛЯ СЛАПЧУКА

Важливими елементами літературних творів, що визначають їх художню вартісність, є тропи. Одним із основних засобів вираження мови, звичайно, вважають метафору – слово або словосполучення, що розкриває сутність і особливості одного явища через перенесення на нього схожих ознак і властивостей іншого явища [3, с. 237].

Сучасні письменники вдаються до образних метафор, які, подібно до кросвордів, несуть естетичне задоволення читачу у процесі їх відгадування. Це повною мірою стосується манери письма українського поета і прозаїка Василя Слапчука, творчість якого вивчали такі українські мовознавці та літературознавці, як Є. Баран, В. Вербич, О. Соловей, Д. Стус, С. Чуй. Проте мову художніх творів цього митця опрацьовано недостатньо повно, оскільки більшість його літературного доробку відноситься до початку ХХІ століття. Саме тому дослідження особливостей метафор у прозі та поезії Василя Слапчука є актуальним.

Джерелом дослідження слугувала збірка «Клітка для неба», що складається з трьох повістей: «Клітка для неба», «Глобус України» та «Кенгуру завбільшки з цвіркуна». **Метою статті** є аналіз структурно-семантичних особливостей метафор у прозових творах Василя Слапчука.

У трьох аналізованих повістях «Клітка для неба», «Глобус України» та «Кенгуру завбільшки з цвіркуна» нами зафіксовано близько 200 метафор. Із метою виявлення структурно-семантичних особливостей їх використання Василем Слапчуком, було здійснено аналіз цих засобів вираження мови.